

Anonymiseret version

Oversættelse

C-603/19 – 1

Sag C-603/19

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

9. august 2019

Forelæggende ret:

Špecializovaný trestný súd (Den Slovakiske Republik)

Afgørelse af:

24. juli 2019

Anklager:

Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky

Tiltalte:

TG og UF

[udelades]

[sagsnummer]

KENDELSE

I straffesagen mod TG og hans partner vedrørende svig med hensyn til tilskud, jf. § 20, stk. 1, og § 225, stk. 1, og § 225, stk. 6, litra a), i zákon č. 300/2005, Trestný zákon (straffeloven), har Špecializovaný trestný súd (særlig domstol i straffesager, Slovakiet, herefter »den særlige straffedomstol«) [udelades] [Domstolens sammensætning], i lukket retsmøde den 24. juli 2019 i Pezinok, afsagt følgende

kendelse:

I henhold til artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, undertegnet i Rom den 25. marts 1957, i den udgave, der følger af

DA

Lissabontraktaten af 13. december 2007, samt § 290, stk. 1, § 283, stk. 1, og § 244, stk. 4, i zákon č. 301/2005 Z.z., Trestný poriadok, (lov om strafferetspleje), anmodes Den Europæiske Unions Domstol om en præjudiciel afgørelse af følgende fortolknings spørgsmål:

1. Finder Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25. oktober 2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse (hovedsageligt retten til aktivt at deltage i straffesagen og retten til skadeserstatning under straffesagen), som efter deres art ikke udelukkende er relevante for fysiske personer som følede væsener, ligeledes anvendelse på juridiske personer og staten, dvs. statslige myndigheder, når bestemmelserne i national ret anerkender deres status som skadelidt person under en straffesag?
2. Er en lovgivning og en afgørelsespraksis¹, hvorefter staten hverken kan handle i en straffesag med henblik på erstatning for tab, som den er påført som følge af den efterforskede persons svigagtige adfærd², der indebærer en uberettiget tilførsel af midler fra Den Europæiske Unions budget, eller i henhold til § 256, stk. 3, i lov om strafferetspleje kan appellere en dom, hvormed en retsinstans beslutter ikke at give den adgang, dvs. ikke at give den forvaltning, som repræsenterer staten adgang, til under hovedforhandlingen som skadelidt, at nedlægge påstand om skadeserstatning, og hvorefter der heller ikke fastsættes en anden form for procedure, hvorunder staten i forhold til den efterforskede person kan udøve sin ret, hvorved det heller ikke er muligt at sikre dens ret til erstatning for formuetab i forhold til den tiltalte som omhandlet i § 50 i lov om strafferetspleje, og der således *de facto* bliver tale om en ret, som ikke kan fuldbyrdes, i overensstemmelse med artikel 17 og 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder³, artikel 325 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde og artikel 38, stk. 1, litra h), i Rådets forordning (EF) nr. 1260/1999 af 21. juni 1999 om vedtagelse af generelle bestemmelser for strukturfondene?
3. Skal begrebet »en enkelt virksomhed« som omhandlet i artikel 2 i Rådets forordning (EF) nr. 994/98 af 7. maj 1998, sammenholdt med artikel 2, stk. 2, i Kommissionens forordning (EF) nr. 69/2001 af 12. januar 2001, alene fortolkes formelt, således at det er nødvendigt og

¹– Udtalelse fra afdelingen for strafferetlige sager under Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol) af 29.11.2017 [udelades] [sagsnummer].

²– Efter fastsættelse af hovedforhandlingen bliver den undersøgte (sigtede) tiltalt.

³– »Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared«, i Utrecht Law Review, nr. 1/15, tilgængelig online: <https://www.utrechtlawreview.org/articles/abstract/10.18352/ulr.490/>.

tilstrækkeligt at fastslå, om de berørte selskaber har selvstændig juridisk personlighed i henhold til national ret, samt om det er muligt at yde hvert af disse selskaber en statsstøtte på indtil 100 000 EUR, eller er det afgørende kriterium den faktiske funktions- og ledelsesmåde for disse selskaber, som ejes af de samme personer, der er indbyrdes forbundet, som en samling datterselskaber, der drives af en hovedkoncern, også når hvert selskab har sin egen juridiske personlighed i henhold til national ret, således at de skal anses for at udgøre »en enkelt virksomhed«, der som en samlet enhed kun én gang kan modtage statsstøtte på indtil 100 000 EUR?

4. Vedrører begrebet [erstatningspligtigt] »tab« i henhold til konventionen om beskyttelse af De Europæiske Fællesskabers finansielle interesser⁴ af 26. juli 1995 alene den del af midlerne, som er opnået uberettiget, og som har direkte forbindelse med den svigagtige adfærd, eller vedrører det ligeledes de faktisk afholdte, behørigt dokumenterede omkostninger og anvendelsen af tilskuddet, når det fremgår af beviserne, at anvendelsen heraf var nødvendig for at skjule den svigagtige adfærd, for at forsinke opdagelsen af den svigagtige adfærd og for at få betalt hele den tildelte statsstøtte?

[udelades] [udsættelse af sagen for den forelæggende ret]

Begrundelse

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse forelægges af den særlige straffedomstol, som er en ret i første instans. Dens kompetence vedrører grovere lovovertrædelser⁵, herunder skade på Den Europæiske Unions finansielle interesser, jf. straffelovens § 261. Appeller afgøres af Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol, herefter »Den Slovakiske Republiks øverste domstol«) som appelinstans.
- 2 Under hovedforhandlingen den 30. april 2019 meddelte domstolen parterne hensigten om at forelægge Den Europæiske Unions Domstol et præjudicielt spørgsmål, som den fremførte med begrundelsen for formålet med forelæggelsen, og den opfordrede parterne til at tage stilling hertil og til at fremsætte deres bemærkninger.
- 3 Grunden til den præjudicielle forelæggelse er den (gentagne)⁶ manglende ensartethed i Den Slovakiske Republiks retsinstansers afgørelsespraksis og den

⁴– Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2017/ 1371/UE af 5.7.2017 om strafferetlig bekæmpelse af svig rettet mod Den Europæiske Unions finansielle interesser (EUT (EUT 2017, L 198, s. 29).

⁵– Artikel 83 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

⁶– Punkt 1 i forslaget til afgørelse fra generaladvokat Juliane Kokott i sag C-73/16 og det præjudicielle spørgsmål forelagt af den særlige straffedomstol i sag C-709/18, UL og VM.

særlige straffedomstols afvisning af udtalelsen fra afdelingen for strafferetlige sager under Den Slovakiske Republiks øverste domstol, som reelt er bindende for den særlige straffedomstol ⁷.

- 4 Afgørelsen af de præjudicielle spørgsmål er nødvendig med henblik på at vurdere de tiltaltes skyldsgrad og lovovertrædelsens fuldbyrkelse i tilfælde af domfældelse samt for at give domstolen mulighed for at træffe afgørelse om de skadelidte personers stilling i straffesagen og om gennemførelsen af erstatningskravene.

I. Sagens genstand og relevante faktiske omstændigheder

- 5 De tiltalte, TG og UF, er tiltalt for den særlige straffedomstol på grundlag af anklageskriftet fra anklagemyndigheden ved Úrad špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (den særlige anklagemyndighed ved Den Slovakiske Republiks anklagemyndighed) af 7. januar 2015 for svig af særlig grov beskaffenhed vedrørende tilskud som omhandlet i straffelovens § 225 stk. 1, og § 225, stk. 6, litra a), og for at have skadet Den Europæiske Unions finansielle interesser, jf. straffelovens § 261, stk. 1, og § 261, stk. 4, litra a), som er fortsat og er begået som en sammenhængende flerhed af lovovertrædelser.
- 6 Tiltalen beror på følgende faktiske forhold:
- 7 Ústredie práce sociálných vecí a rodiny (det centrale kontor for arbejds-, social- og familiesager) iværksatte den 10. november 2005 udbud nr. 1/2005 og den 20. februar 2006 udbud nr. 1/2006 med henblik på indgivelse af ansøgninger om økonomisk, ikke-tilbagebetalingspligtig engangsstøtte fra statens budget under *de minimis*-ordningen til støtte for skabelsen af arbejdspladser hos mikroiværksættere for handikappede i beskyttede kontorer og på beskyttede arbejdssteder (herefter »tilskuddet«). I udbud nr. 1/2006 blev 75% af tilskuddet finansieret af Den Europæiske Socialfond.
- 8 Tilskuddet i medfør af udbud nr. 1/2005 blev udbetalt som et engangstilskud, mens tilskuddet i medfør af udbud nr. 1/2006 blev tildelt i form af en godtgørelse for dokumenterede omkostninger.
- 9 Tilskuddet blev tildelt for de omkostninger, der i de første 12 måneder var forbundet med at skabe arbejdspladser (løn-, socialsikrings- og sundhedsforsikringsudgifter) og med tillægsudgifter (udgifter til at udstyre

⁷ I henhold til § 21, stk. 3, litra a), i zákon č. 757/2004 Z.z. o súdoch (lov nr. 757/2004 om domstolene), vedtager afdelingen under Den Slovakiske Republiks øverste domstol udtalelser vedrørende fortolkning af love og andre retsregler, som er bindende *erga omnes*, når der forekommer uens fortolkning i endelige afgørelser fra afdelingernes store kollegier. I henhold til § 2, stk. 15, i procesreglementet for den øverste domstol, som blev offentliggjort i Zbierka zákonov (lovsamling) nr. 200/2016, lægger dommerne vedtagne udtalelser til grund for deres afgørelsespraksis.

arbejdsstationen med materiale og teknik). Modtageren af tilskuddet var forpligtet til at opretholde arbejdspladsen i en periode på mindst tre år.

- 10 I perioden fra maj til december 2005 oprettede de tiltalte et »netværk« af seks selskaber, og i marts 2006 oprettede de derefter ni andre selskaber med hjemsted i forskellige byer, som var distriktshovedbyer, med et firmanavn, der indeholdt begrebet »Infoservis« og navnet på den by i distriktet, hvor selskabet havde hjemsted⁸. Ud over disse selskaber skabte de i januar og marts fire andre selskaber under et andet navn. I alle tilfælde var der tale om selskaber med begrænset hæftelse.
- 11 I selskaberne virkede de tiltalte som partnere og ledere.
- 12 De eneste selskaber, der er omfattet af tiltalen, er imidlertid de selskaber, som rent faktisk fik tildelt og modtog tilskuddet (i alt ti selskaber).
- 13 Hvad angår de ni selskaber, der var blevet oprettet i marts 2006, blev tilskuddet enten ikke tildelt som følge af den manglende indgivelse af ansøgninger, mistanken om svigagtig adfærd eller som følge af at tilskuddet alene var godkendt for et begrænset antal ansatte i forhold til det, som de tiltalte havde ansøgt om. De nævnte selskaber udøvede herefter ikke anden virksomhed og blev overført til tredjemand i løbet af 2007.
- 14 De tiltalte ansøgte i alt om betaling af 1 636 917,91 EUR. Distriktskontorerne for arbejds-, social- og familiesager indgik aftaler for i alt 750 613,79 EUR. Der blev på denne baggrund udbetalt tilskud på i alt 654 588,34 EUR, hvoraf 279 272,18 EUR stammede fra EU-budgettet og 375 316,20 fra Den Slovakiske Republiks statsbudget.
- 15 Selskaberne havde ansat i alt 107 (hundrede og syv) personer med handicap, men deres arbejdsaktiviteter havde ikke forbindelse med de mål, der var anført i ansøgningerne om tilskud. Ifølge en sagkyndig erklæring oplevede alle selskaberne et tab. De aktiviteter, som de ansatte udøvede, var alene formelle og havde ikke et egentligt økonomisk indhold. Alligevel fik de ansatte udbetalt deres løn og tilskud til sundheds- og socialforsikring i overensstemmelse med reglerne.
- 16 Det teknisk-materielle udstyr blev leveret til de enkelte selskaber af bl.a. selskabet RAMADA Slovakia s.r.o., som imidlertid ikke udøvede nogen egentlig virksomhed. Dets eneste indtægter var betalingerne fra »Infoservis«-selskaberne. Selskabets kontoudtog viser ingen betaling for operative omkostninger, varer eller tjenesteydelser. De midler, der er blevet overført, blev efterfølgende hævet i kontanter fra selskabets konti.

⁸– Infoservis Košice, s. r. o., Infoservis Prešov, s. r. o., Infoservis Vranov, s. r. o., Infoservis Michalovce, s. r. o., Infoservis Trebišov, s. r. o., Infoservis Poprad, s. r. o., Infoservis Bardejov, s. r. o., Infoservis Humenné, s. r. o., Infoservis Lučenec, s. r. o., Infoservis Rožňava, s. r. o., Infoservis Spišská Nová Ves, s. r. o., Infoservis Martin, s. r. o., Infoservis Žilina, s. r. o., Infoservis Banská Bystrica, s. r. o. og Infoservis Zvolen, s. r. o.

- 17 De øvrige fakturerede omkostninger omfattede betalinger for leje af lokaler, internet, elektricitet, vand, telefonforbindelse og øvrige nødvendige, operative omkostninger, som var behørigt dokumenterede og beviste.
- 18 Under sagen har de tiltalte nedlagt påstand om, at tabets størrelse nedsættes i forhold til det, der er anført i anklageskriftet, med de afholdte omkostninger, og de har derfor nedlagt påstand om, at lovovertrædelsen omkvalificeres, ved at den henføres under en mindre alvorlig lovovertrædelse.
- 19 Selskaberne blev drevet centralt af de tiltalte fra hjemstedet for det »Infoservis«, der var oprettet i Košice, hvor de tiltalte boede. I hvert selskab udpegede de tiltalte en af de ansatte til leder. Allerede i ansøgningerne [om tilskud] erklærede de tiltalte, at de havde til hensigt at oprette et »Infoservis« i hver distriktshovedby i Den Slovakiske Republik. Den Slovakiske Republik består af 79 distrikter.
- 20 Selskabsformålet med »Infoservis« skulle være at oprette databaser over økonomiske aktører, der virkede i et bestemt distrikt, a la trivago.com, og formidle overførsel af fremtidige kunder via et gratis informationsnummer.
- 21 Efter at perioden for tildeling af tilskuddet udløb den 20. april 2007, overførte de tiltalte deres ejerandele til selskabet AZ-Dendy, s.r.o. med hjemsted i Den Tjekkiske Republik, som blev anset for en »stråmand«⁹. Herefter udøvede selskaberne ikke længere nogen aktivitet, ej heller formel aktivitet. Umiddelbart herefter opløstes arbejdsforholdene med alle ansatte.
- 22 De skadelidte – de kompetente distriktskontorer for arbejds-, social- og familiesager – fremsatte i henhold til gældende ret og rettidigt under bevisindsamlingen krav om erstatning fra de tiltalte for de tilskud, der faktisk var blevet udbetalt.
- 23 De varer, som de tiltalte anførte, var blevet erhvervet i perioden for tildeling af tilskuddet, blev ikke fundet i selskabernes lokaler. Selskaberne blev af egen drift slettet af virksomhedsregistret.

II. Nationale retsfor skrifter

- 24 I henhold til straffelovens § 124, stk. 1, forstås ved skade et formuetab eller en egentlig formuenedsættelse, skade på den forurettedes rettigheder eller ethvert andet tab, som har årsagssammenhæng med lovovertrædelsen, uanset om der er tale om en skade på ting eller rettigheder. I medfør af samme lov forstås ved skade ligeledes opnåelse af en fortjeneste ved lovovertrædelsen.
- 25 Loven om strafferetspleje

⁹– Person, der stiller sig til rådighed for en anden persons partner og/eller administrator og følger dennes retningslinjer med henblik på at skjule identiteten på den reelle ejer.

I Den Slovakiske Republiks strafferet sondres mellem offer for kriminalitet¹⁰ og en skadelidt person som følge af kriminalitet.

I henhold til § 46, stk. 1, 3 og 4, er den skadelidte den person, hos hvem lovovertrædelsen har forårsaget et formuetab. Denne person har ret til at kræve erstatning, fremsætte begæringer om optagelse af beviser eller tilføjelse heraf, fremlægge beviser, få aktindsigt, deltage i hovedforhandlingen [og] fremsætte bemærkninger hvad angår bevisoptagelsen, nedlægge påstande, benytte sig af klagemuligheder i forhold til den foranstaltning, der er fastlagt [i loven om strafferetspleje], samt til at indhente oplysninger om udviklingen af straffesagens fremskridt. Den skadelidte, som i forhold til tiltalte har et lovmæssigt krav på erstatning for det tab, som vedkommende er blevet påført ved lovovertrædelsen, har ligeledes ret til for retten at nedlægge påstand om, at tiltalte tilpligtes at betale erstatning som led i domfældelsen, idet skadelidte senest kan nedlægge denne påstand, inden den indledende undersøgelsesfase afsluttes. Dette krav skal på klar vis fremlægge grundene til, og i hvilket omfang, retten til erstatning udøves. Der kan ikke fremsættes et sådant krav, hvis der allerede er truffet afgørelse om denne ret som led i et civilt søgsmål eller en anden relevant sag.

Såfremt der hersker begrundet tvivl om opfyldelsen af den skadelidtes ret til erstatning for det tab, som er forårsaget ved en lovovertrædelse, er forgæves eller besværliggøres, kan retten i henhold til § 50, stk. 1, sikres indtil et til tabet svarende beløb.

Såfremt en person, som åbenbart ikke har krav på en sådan rettighed, skal udøve den skadelidtes rettigheder, fastslår retsinstansen i henhold til § 256, stk. 3, ved kendelse, at denne person ikke ved hovedforhandlingen kan nedlægge påstand om erstatning. Denne afgørelse hindrer ikke et krav om erstatning for det kompetente organ. Denne kendelse kan ikke appelleres.

Det følger af § 287, stk. 1, at såfremt tiltalte dømmes for en lovovertrædelse, hvorved andre er blevet påført et tab, pålægges tiltalte i medfør af dommen ligeledes at betale skadelidte erstatning for tabet, hvis rettigheden er udøvet korrekt og rettidigt. Retten pålægger altid tiltalte at betale erstatning for et ikke-betalt tab eller den del af tabet, som ikke er blevet betalt, såfremt beløbets størrelse indgår i beskrivelsen af den følge, der er anført i domskonklusionen, hvorved tiltalte er blevet dømt.

I henhold til § 307, stk. 1, litra c), kan skadelidte appellere dommen begrænset til, om [den del af] domskonklusionen, der vedrører skadeserstatningen, er korrekt.

- 26 I henhold til zákon č. 513/1991 Z.z., Obchodný zákonník (lov nr. 513/1991 handelsloven) er et selskab med begrænset hæftelse en juridisk person, som har

¹⁰ Definitionen svarer til artikel 2, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25.10.2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning [og er indeholdt i] § 2, litra b), i zákon č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov (lov nr. 274/2017 om ofre for kriminalitet).

sin egen juridiske personlighed, der adskiller sig fra administratorerne eller partnernes¹¹. Selskabet hæfter med hele sin formue for alle tilsidesættelser af sine forpligtelser. Partneren hæfter for selskabets forpligtelser indtil størrelsen af hans ikke-udbetalte indskud, der allerede er indskrevet i virksomhedsregistret.

- 27 I henhold til § 18, stk. 2 og 3, i zákon č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci (lov nr. 231/1999 om statsstøtte)¹² tildeles statsstøtte på grundlag af en kontrakt – med undtagelse af statsstøtte, der ydes indirekte – og såfremt statsstøtten er blevet udbetalt med statsmidler, af kommunen eller af en [særlig] fond, der forfølger statslige formål, anses en tilsidesættelse af de betingelser, der ligger til grund for udbetalingen af statsstøtten, for at udgøre en tilsidesættelse af budgetreglerne.
- 28 Det følger af § 31 i zákon č. 523/2007 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy (lov nr. 523/2007 om reglerne for den offentlige forvaltnings budget), at en juridisk eller fysisk person, som har tilsidesat de økonomiske regler, skal tilbagebetale de midler til budgettet, som de har fået eller taget, i det omfang de økonomiske regler er blevet tilsidesat, og at vedkommende ligeledes skal betale en sanktion. Ved tilsidesættelser af de økonomiske regler pålægges [normalt] en udtrækning af den økonomiske tilsidesættelses størrelse, en sanktion og en bøde. Pålæggelsen og gennemførelsen heraf er fastlagt i de almindelige regler om administrative procedurer.

III. Afgørelsespraksis¹³

- 29 Udtalelse fra afdelingen for straffesager under Den Slovakiske Republiks øverste domstol af 29. november 2017 [udelades] [sagsnummer] (herefter »udtalelse Tpj 39-60/2017«)¹⁴.

¹¹– Domstolens dom af 5.4.2017, Orsi (C-217/15 og C-350/15), og menneskerettighedsdomstolens dom i af 20.5.2014, Pirttimäki mod Finland, nr. 35232/11, og hvad angår afvisning Menneskerettighedsdomstolens afgørelse af 13.12.2005 i sagen Veselá og Loyka mod Den Slovakiske Republik, nr. 58411/00, og andre.

¹²– De bestemmelser, der finder anvendelse nu, svarer til § 26ff. i zákon č. 528/2008 Z.z. o pomoci a podpore poskytovanéj z fondov Európskeho spoločenstva účinný (lov nr. 528/2008 om støtte og tilskud tildelt af De Europæiske Fællesskabers midler), der har været gældende siden 1.1.2009.

¹³– De nævnte bestemmelsers ordlyd er ændret af hensyn til klarheden, idet deres grundlæggende indhold imidlertid er bevaret, og den forelæggende ret har ved beskrivelsen af afgørelsespraksis afspejlet behovet for at godtgøre et strukturelt problem, henset til generaladvokat Michal Bobeks forslag til afgørelse i sag C-310/16.

¹⁴– Udtalelsen blev afgivet i en straffesag om vedvarende skatteunddragelse og uretmæssig anmodning om fradrag for merværdiafgift (skattesvig) for i alt ca. 58 171 046,79 EUR. Ifølge konklusionen i udtalelse [Tpj 39-60/2017] finder den anvendelse generelt på alle sager, hvori tabets størrelse har lovhjemmel i de forvaltningsretlige regler – skat, moms, told, statsstøtte, tildeling af ikke-tilbagebetalingspligtige, økonomiske tilskud, landbrugsstøtte, miljølovovertrædelser og andet. Inden for Den Slovakiske Republik verserer p.t. flere

A/I. Statens formuerettigheder, som er afledt af reglerne om de forskellige typer skatter og afgifter, hvorefter den kompetente administrative myndighed inden for sit kompetenceområde træffer afgørelse efter den procedure, som følger af skatte- og afgiftsloven, herunder den ret, der er afledt af en afgiftspligtig persons uberettiget fremsatte ansøgning om fradrag for merværdiafgift eller om tilbagebetaling af told, er af administrativ karakter, og afgørelser herom undersøges af domstole i forvaltningsretlige sager som omhandlet i forvaltningsloven. Eftersom statens formuerettigheder har netop denne karakter, kan de ikke udøves som led i en straffesag under den såkaldte tillægsprocedure. Hvad angår erstatning for statens formuetab træffer de civile domstole heller ikke afgørelse, da anerkendelsen af denne rettighed ikke henhører under domstolens kompetenceområde. Det er således udelukket, at der foreligger en rangorden, dvs. en kompetencekonflikt mellem organerne (de administrative myndigheder og domstolene), navnlig en dobbelthed ved afgørelser om den samme rettighed.

Den omstændighed, at den omhandlede formuerettighed (som har et skatte- og afgiftsretligt grundlag) i den skatte- og afgiftslovovertrædelse, som er genstand for en straffesag, kvantitativt svarer til størrelsen af tabet, da overtrædelsen blev begået (det element, der udgør det faktiske grundlag for skatte- og afgiftslovovertrædelser), ændrer ikke ved den konklusion, der fremgår af ovenstående præmisser. Det er på samme måde uden betydning for tillægsproceduren, om afgiftskravet er rettet mod en juridisk person og den person, der efterforskes for den materielle forbundne skatte- og afgiftslovovertrædelse, blot er en fysisk person, hvis adfærd har forårsaget lovovertrædelsen, idet hjemmelen for kravet og erstatning i forhold til en sådan lovovertræder ikke er dobbelt.

Selv om det er umuligt at gøre det formueretlige skatte- og afgiftskrav gældende som led i tillægsproceduren, er Den Slovakiske Republik ved den kompetente myndighed skadelidt i straffesagen angående en skatte- og afgiftslovovertrædelse og nyder de øvrige rettigheder som omhandlet i lov om strafferetspleje.

II. Såfremt et formueretligt skatte- og afgiftskrav gøres gældende som led i hovedforhandlingen i en straffesag (som krav på erstatning i forhold til den mistænkte fysiske eller juridiske person), gives skadelidte ved domstolens kendelse ikke adgang til hovedforhandlingen alene med henblik på udøvelsen af retten til skadeserstatning. Skadelidte bevarer partsstatus hvad angår sine øvrige processuelle rettigheder. Dette gælder også, selv om der hvad angår kravet er truffet endelig afgørelse under en skatte- og afgiftssag, idet den hindring, der følger af retskraften, alene vedrører retten til erstatning for den skade, der er truffet afgørelse om, og ikke vedrører en anden rettighed.

straffesager vedrørende skattesvig, skatte- og toldunddragelse og skade på Unionens finansielle interesser for i alt mange millioner euro.

B/I. De retlige betragtninger, der er nævnt i del A, punkt I. og II., finder ligeledes anvendelse *mutatis mutandis* på enhver anden formuerettighed, som, henset til dens materielle grundlag (dvs. henset til den lovbestemmelser, der gælder for en sådan rettighed), ikke udmøntes i et krav om erstatning for et tab, herunder et ikke-økonomisk tab. Henset til en sådan rettigheds karakter er der således tale om et gerningsindhold i en lovovertrædelse, for hvilken den økonomiske opgørelse af tabet endeligt kan være identisk.

II. I tilfælde af en lovovertrædelse i form af en tilsidesættelse af beskyttelsen af flora og fauna som omhandlet i straffelovens § 305 svarer gerningsindholdet i lovovertrædelsen til den retlige definition af skaden, og for så vidt angår størrelsen af den økonomiske opgørelse, også til naturbeskyttelsens samfundsmæssige, lovbestemte værdi. Stillingtagen til kravet på materiel erstatning for tabet (i forhold til kommunen), som er forårsaget af en ikke-godkendt fældning af et træ, inkl. fastsættelsen af træets samfundsmæssige værdi, henhører imidlertid under naturbeskyttelsesmyndighedernes kompetence, som i dette er tilfælde er distriktsmyndigheden eller kommunen. Der er således tale om et krav af administrativ art, som ikke er omfattet af domstolens kompetence, og som ikke kan udøves under en tillægsprocedure som omhandlet i loven om strafferetspleje. Denne konklusion gælder, uanset om skadelidte er den kommune, på hvis område den ikke-godkendte fældning har fundet sted, og den gælder ligeledes for Den Slovakiske Republik ved det kompetente distriktskontor, såfremt dette kontor er skadelidt i straffesagen.

30 Kendelse afsagt af det store kollegium i afdelingen for strafferetlige sager under Den Tjekkiske Republiks øverste domstol, offentliggjort i domssamlingen med nr. R 39/2014¹⁵

Statens krav på grundlag af unddragne (ikkebetalte) skatter og afgifter er retten til erstatning, som den kompetence økonomiske myndighed imidlertid ikke kan udøve i straffesagen mod den person, der skal betale afgiften. Retten skal derfor ved kendelse ved indledningen af hovedforhandlingen bestemme, at skadelidte ikke kan udøve en sådan ret til erstatning under straffesagens tillægsprocedure. Ved dommen træffer retten herefter ikke afgørelse om udøvelsen af en sådan rettighed.

Udøvelsen af retten til erstatning under straffesagens tillægsprocedure kan alene tages i betragtning, hvis det af de indhentede beviser fremgår, at den efterforskede person som en person, der handler på vegne af en juridisk person, har unddraget indkomstskat (eller en anden skat eller afgift) for denne juridiske person, og hvis økonomiforvaltningen myndighed i forhold til denne person har udstedt en

¹⁵— Som følge af den tidligere fælles retsudvikling og de to lovgivningers nærhed henviser den forelæggende ret ligeledes til tjekkisk afgørelsespraksis. Det følger af Den Socialistiske Republik Tjekkioslovakiets øverste domstols faste praksis, at statens krav på betaling af skatter ikke er en ret til erstatning, som er forårsaget ved skatteunddragelse, men en rettighed, der er afledt direkte af loven. Der er dermed ikke tale om en rettighed, som den kompetente økonomiske forvaltning kan gøre gældende som led i tillægsproceduren.

skatteansættelse med henblik på beregning af den skat, der faktisk påhviler personen, men det står klart, at en sådan skatteansættelse ikke kan fuldbyrdes, da den juridiske person ikke har en formue, der kan gøres udlæg i. Uanset om der er tale om et aktieselskab eller et selskab med begrænset hæftelse, og den efterforskede person er medlem af bestyrelsen, skal det afklares, om der i dette tilfælde ikke påhviler personen en garantiforpligtelse, som i en tillægsprocedure kan være grundlag for vedkommendes forpligtelse til at betale erstatning for det forårsagede tab eller til at tilbagebetale den uberettigede berigelse, der er opnået ved lovovertrædelsen. Der kan ligeledes tages hensyn til udøvelsen af retten til erstatning, når det er muligt heraf at udlede den efterforskede persons ansvar som ophavsmand til lovovertrædelsen – og ikke som betalingspligtig person eller nærmere bestemt for den undtagne (eller ikkebetalte skat) – for det ved denne lovovertrædelse forårsagede tab eller for den uberettigede berigelse, der blev opnået ved denne lovovertrædelse.

- 31 Under henvisning til udtalelse Tpj 39-60/2017 har Den Slovakiske Republiks øverste domstol i sin efterfølgende afgørelsespraksis ¹⁶ ophævet konklusionen i domme afsagt af den særlige straffedomstol, hvorved domstolen i første instans havde tilpligtet tiltalte at betale erstatning med svigagtigt opnået tilskud, støtte eller anden økonomisk bistand fra statens budget eller fra Den Europæiske Unions budget, hvorved denne domstol fastslog, at der ikke var tale om et erstatningskrav, der kunne udøves som led i en straffesag, men om et konkret offentligretlig krav på tilbagebetaling af et udbetalt, ikke-tilbagebetalingspligtigt økonomisk tilskud, hvis indhold og størrelse var reguleret af de relevante administrative regler med efterfølgende mulighed for forvaltningsdomstolens undersøgelse.
- 32 I tidligere afgørelsespraksis har domstolene altid pålagt tiltalte at betale erstatning for det tab, der var forårsaget ved den svigagtige opnåelse af et tilskud eller en statsstøtte, for så vidt som vedkommendes svigagtige adfærd var godtgjort.
- 33 I praksis har den ovennævnte udtalelse medført, at statens repræsentant som skadelidt ikke fremsætter krav om erstatning i skatteretlige straffesager, eftersom det ikke er muligt at opnå. I visse tilfælde hører undersøgelsesmyndighederne som skadelidt ikke engang anklagemyndigheden under den indledende undersøgelsesfase, hvorved de hindrer muligheden for korrekt og rettidigt at fremsætte krav om erstatning ¹⁷.

¹⁶– Dom afsagt af Den Slovakiske Republiks øverste domstol den 15.2.2018 [udelades] [sagsnummer], den 23.1.2019 [udelades] [sagsnummer], den 20.3.2019 [udelades] [sagsnummer], afsagt i andre straffesager, der adskiller sig fra den sag, der er genstand for nærværende præjudicielle forelæggelse.

¹⁷– Den særlige straffedomstols dom af 30.11.2016 [udelades] [sagsnummer], i en sag om unddragelse fra og overskridelse af fradrag af merværdiafgift for i alt 7 459 853,45 EUR, hvorved tiltalte blev frifundet, og sagens akter blev oversendt til den offentlige anklager som følge af en alvorlig tilsidesættelse af den skadelidtes rettigheder.

- 34 Den samme udvikling må ligeledes forudses for forfølgelse af svig med tilskud og af kriminalitet, hvorved Unionens økonomiske interesser lider skade.

IV. EU-retspraksis

- 35 Domstolens dom i sag Taricco af 8. september 2015, C-105/14, i lyset af domme [A. S]. og M. B. af 5. december 2017, C-42/17, og Dzivev m.fl. af 17. januar 2019, C-310/16, og andre sager.
- 36 Domstolens domme i forenede sager Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening m.fl. af 13. marts 2008, C-383/06 og C-385/06, og i sag Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre af 21. december 2011, C-465/10.

V. Den særlige straffedomstols opfattelse

- 37 Juridiske personer, i overvejende grad selskaber med begrænset hæftelse, som de kriminelle benytter til at begå lovovertrædelser, og som modtager tilskuddet, ender altid næsten uden formuegoder. Det udbetalte tilskud kan dermed ikke inddrives hos dem.
- 38 Under den administrative procedure kan den kompetente nationale myndighed alene pålægge tilskudsmodtageren – dvs. den juridiske person og ikke dennes partner eller administrator og under ingen omstændigheder tredjemand, som ofte står bag hele den kriminelle aktivitet – en forpligtelse til at tilbagebetale det uberettiget udbetalte tilskud.
- 39 Det er heller ikke retligt muligt at påberåbe sig muligheden for, at der kan pålægges konfiskation af formuen i medfør af straffelovens § 58. Selv om staten ikke gør krav på en fordring, som kan føre til en konkursprocedure¹⁸, kan dens krav opfyldes, uanset om der først afsiges dom om konfiskation af formuen, efter at alle fordringer i forhold til insolvensboet og til konkursboet er opfyldt¹⁹. Under alle omstændigheder har den forelæggende ret bemærket, at de dømtes formue heller ikke var tilstrækkelig til at betale disse fordringer, og så meget desto mindre til at opfylde statens [senere] krav.
- 40 Det afgørende kriterium med henblik på at træffe afgørelse om den ret til erstatning, der er udøvet, skal være personernes art og det ansvarsforhold mellem staten som skadelidt og den lovligt dømte ophavsmand til lovovertrædelser, der er opstået efter sidstnævntes ulovlige adfærd, uanset det væsentlige retsgrundlag.

¹⁸– I henhold til § 107a, stk. 1, i zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii (lov nr. 7/2005 om proceduren for konkurs og omstrukturering) træffer skifteretten, såfremt den kompetente ret meddeler skifteretten en endelig dom, som påbyder konfiskation af formuegoder, af egen drift afgørelse om realiteten hvad angår konkurserklæringen for den person, der er idømt en sådan straf.

¹⁹– Jf. § 107a, stk. 2, litra d), i lov nr. 7/2005 om proceduren for konkurs og omstrukturering.

- 41 Såfremt retten afgør, at skadelidte ikke kan gøre sit erstatningskrav gældende under hovedforhandlingen, skal denne afgørelse kunne efterprøves af en højere retsinstans. Der er tale om et spørgsmål af grundlæggende betydning med henblik på en korrekt og rettidig udøvelse af rettighederne under straffesagen. I det foreliggende tilfælde vedrører det en rettidig tilbagesøgning af tilskuddet med tilbagevirkende kraft. Den retlige prøvelse af en afgørelse som led i et forfatningsretligt søgsmål kan ikke anses for at være tilstrækkelig.
- 42 I straffesager skal alle involverede personers rettigheder og legitime interesser respekteres, navnlig skadelidtes rettigheder og interesser. Teorien om, at straffesagens formål alene er at afklare den kriminelle virksomhed og at fastsætte straffen herfor, og at skadelidte alene opfattes gennem erstatningsspørgsmålet (damaged victim), må anses for at være forladt ²⁰.
- 43 Skadelidtes stilling i straffesagen og omfanget af de rettigheder, som de er indrømmet i national ret, kan ikke være åbenbart uforholdsmæssige i forhold til den stilling og de rettigheder, som national ret indrømmer anklagemyndigheden og tiltalte i overensstemmelse med kravet om en retfærdig rettergang og processuel ligestilling.
- 44 Selv om Domstolen i dommene i sag C-205/09 og i sag C-467/05 ikke udvidede offerbegrebet til juridiske personer, er det den forelæggende rets opfattelse, at skadelidtes ret til aktivt at deltage i straffesagen og retten til erstatning i straffesagen ²¹ ligeledes kan indrømmes juridiske personer og staten ²², for så vidt som det er nødvendigt med henblik på at sikre en effektiv beskyttelse af deres formuerettigheder ²³, og at der ikke er tale om rettigheder, som efter deres art alene kan indrømmes fysiske personer som følende væsener.
- 45 Manglen af midler på statens budget eller Unionens budget ses i rækkevidden og kvaliteten af de tjenesteydelser, som staten leverer (undervisning, sundhed, sociale tjenester, støtte til videnskab og sport, regional udvikling, osv.).

²⁰— § 1 i lov om strafferetspleje fastsætter regler for efterforskningsmyndighedernes og retternes fremgangsmåder, således at lovovertrædelser opdages behørigt [dvs. korrekt], og at ophavsmændene hertil straffes i henhold til de lovfastede retsregler under overholdelse af fysiske og juridiske personers rettigheder og de grundlæggende friheder. På trods heraf forbliver skadelidte på kanten af interessen i straffesagen: jf. f.eks. menneskerettighedsdomstolens dom af 11.12.2018 i sagen Lakatošová og Lakatoš mod Den Slovakiske Republik nr. 655/16.

²¹— 20. betragtning til og artikel 16 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25.10.2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA (EUT 2012, L 315, s. 57); skadelidtes ret til en retfærdig rettergang som omhandlet i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

²²— Staten som skadelidt anses har egenskab af juridisk person i straffesagen.

²³— Artikel 17 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder; »Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities. The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared«, nævnt ovenfor.

- 46 Henset til det ovenstående er det vigtigt ligeledes at tage hensyn til afbrydelsen af forældelsesfristen og til den hindring, som litispændens udgør, når der fremsættes et erstatningskrav i en straffesag ²⁴, samt til at den civile rets domstol er bundet af den afgørelse, som fastslår, at der er blevet begået en lovovertrædelse ²⁵. Hvis den nuværende afgørelsespraksis tiltrædes, er statens udøvelse som skadelidt af retten til erstatning ineffektiv, og forældelsesfristen vil fortsat løbe under straffesagen. Retten for en skadelidt, som i god tro har støttet sig på den afgørelsespraksis, der har været gældende til i dag, ville blive forældet, uden at der er vedkommendes skyld.
- 47 Hvad angår det tredje spørgsmål har den forelæggende ret fundet, at det afgørende kriterium er den faktiske måde, hvorpå selskaberne fungerer og ledes. Såfremt der oprettes et netværk af selskaber med begrænset hæftelse, som i det væsentlige blot er en samling af datterselskaber, der forvaltes centralt, skal de anses for at være en enkelt virksomhed med henblik på tildeling af statsstøtte inden for *de minimis*-ordningen. Den modsatte fortolkning ville føre til en sammenkædning af statsstøtten og til en omgåelse af de økonomiske grænser, der er fastsat for statsstøtte.
- 48 Hvad angår det fjerde spørgsmål er det den forelæggende rets opfattelse, at det i tabet er nødvendigt ligeledes at inkludere [således at de ikke forbliver uopgjorte] de faktisk afholdte og behørigt dokumenterede omkostninger, samt anvendelsen af tilskuddet, for så vidt som det i straffesagen er fastslået, at der var et sådant forsæt til svig fra begyndelsen, og at der for tilskudsmodtageren var tale om nødvendige omkostninger eller om tab forbundet med lovovertrædelsen. Disse midler kan således ikke anses for at være blevet benyttet i overensstemmelse med det formål, hvormed de blev tildelt.

[udelades] [meddelelse om appel]

Pezinok, den 24. juli 2019.

[udelades]

[Navnet på afdelingsformanden]

²⁴– § 112 i zákon č. 40/1964, Občiansky zákonník (den civile lovbog).

²⁵– § 193 i zákon č. 160/2015, Civilný sporový poriadok (lov om civil retspleje).